

Representantforslag 55 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad

Dokument 8:55 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Dagrun Eriksen, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad om å løfte lærerens stilling i grunn- og videregående skole

Til Stortinget

Bakgrunn

Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) vil det i 2020 mangle 15 000 allmennlærere i skolen. Tall Aftenposten har hentet inn, viser at 169 nye lærerstudenter hoppet av siden studiestart i fjor høst (2012) ved de største lærerutdanningsstedene. Ved de samme lærestedene ble det i 2012 opprettet 140 nye studieplasser. Dette viser at rekruttering av lærere handler om langt mer enn bare å få flere søkere til studiestedene. Det er en generell forutsetning at elever må vite hvilke krav som settes til studenter på de studieretningene de søker seg inn på. For å få dette til er det viktig med en god og kompetent rådgivningstjeneste. Det er behov for å se en rekke skolepolitiske tiltak i sammenheng for langt bedre å kunne lykkes med rekruttering av lærere. Forslagsstillerne mener det må gjøres tiltak både med selve utdanningen, hvordan nyutdannede ivaretas i sin første jobb og ikke minst lærerrollen. Skal man lykkes med å møte det behovet som er for flere lærere må man både rekruttere flere til å bli lærere, og det må sikres at man beholder eksisterende lærere i skolen.

Forslagsstillerne har som grunnholdning at en god skole er helt avhengig av gode og mange nok lærere. Læreren er skolens viktigste ressurs og forslagsstillerne vil derfor sette inn de store tiltakene på lærerne.

Lærerutdanningen

I forbindelse med innføringen av ny lærerutdanning ble det diskutert om en burde innføre en femårig mastergrad i lærerutdanningen. Hovedargumentene er at det gir mulighet til faglig fordypning og forskningsforankring. Faglig trygge lærere, har overskudd til å se den enkelte elev. Forslagsstillerne ser det som en forutsetning at en overgang til masterstudiet ikke går på bekostning av de praktiske elementene i utdanningen. Tvert imot må praksisen utvides og styrkes slik at studentene får et bedre inntrykk av hva det vil si å være lærer. Det er derfor viktig at en femårig masterutdanning følges opp med en obligatorisk mentorordning.

Nyutdannede lærere

Universitetet i Oslos institutt for lærerutdanning og skoleforskning har undersøkt hva som er årsaken til at lærere velger å forlate yrket allerede som ganske nyutdannede. Tallene viser at mer enn hver tredje nytilsatt lærer slutter i yrket innen kort tid. Forskerne fulgte 5 700 lærere som fikk sin første jobb i perioden 2006–2011. Forskerne anbefaler å satse på gode støtteordninger for nyansatte lærere.

Forslagsstillerne mener at for å beholde lærere i skolen er det avgjørende at de gis en best mulig start på jobbkarrieren. Det er en meget krevende oppgave å fungere godt som lærer – en utfordring som utvilsomt har økt. Man må unngå det praksissjokket nyutdannede lærere opplever når de møter virkeligheten i klasserommet. For å styrke koblingen mellom teori og praksis kommer man ikke utenom strukturelle grep. Det er behov for bedre praksis, men det er også behov for mer praksis. En obligatorisk mentorordning i form av et introduksjonsår vil være et avgjørende bidrag til dette. I dag tilbyr lærerutdanningene, alene eller i samarbeid med andre, et opplegg for vei-

ledning av nyutdannede lærere i alle fylker. Prosjektet ble evaluert i 2006. Rapporten viser at det er stor forskjell mellom fylkene både i formen på opplegget og hvor mange som deltar. Uavhengig av hvordan tilbudet hadde vært organisert, og hvor aktiv ledelsen hadde vært i samarbeid, utvikling og medvirkning, rapporterte de nyutdannede lærerne at de hadde hatt utbytte av tilbudet om veiledning. Forslagsstillerne mener det ikke er tilstrekkelig med et frivillig tilbud om mentorordning. Det bør være en klar ambisjon og mål om å gjøre en mentorordning i form av et introduksjonsår obligatorisk for alle nyutdannede lærere. Roller og ansvar må bli formalisert og klargjort i lovverk, veiledere og retningslinjer for de ulike aktørene. De nyutdannede lærerne vil være ansatt ved skolen gjennom introduksjonsåret.

Et obligatorisk introduksjonsår bør blant annet inkludere et skreddersydd program for utvikling og støtte til den nyutdannede læreren med veiledning, samarbeide med andre lærere, besøke andre skoler, deltakelse i formell opplæring m.m. Nyutdannede lærere må selv bidra aktivt i utformingen. Det må være 10 pst. reduksjon i obligatorisk undervisning for å utvikle lærerferdigheter, i tillegg til den tid lærere på det nivået har krav på til planlegging, forberedelse og vurdering. Den enkelte må ha en egen mentor som jevnlig observerer og gir støtte. Mentorene må fritas fra andre plikter slik at veiledningen ikke blir en ekstraoppgave. Det vil også være viktig med jevnlig gjennomgang av framgangen og formelle diskusjoner ved slutten av hvert semester med veiledende lærer og/eller rektor. Forslagsstillerne mener det også bør vurderes nærmere om introduksjonsåret bør avsluttes med en sertifisering. I tillegg til et personlig program med utvikling, støtte og profesjonell dialog og veiledning vil det da innføres en vurdering av prestasjon mot profesjonelle standarder. Nyutdannede lærere må i løpet av det første året i skolen oppfylle kravene i disse standardene.

Læreryrket

Faglig kompetente lærere er viktige bidrag til elevers læring. Det er ikke tvil om at rekruttering av kvalifiserte lærere er helt avgjørende for å styrke kunnskapen og kvaliteten i skolen. Videreutdanningsstrategien «Kompetanse for kvalitet» har vært og er et viktig tiltak for å sikre en kontinuerlig etter- og videreutdanning av lærerne. Til tross for gode tilbakemeldinger fra dem som har deltatt er søkningen til ulike tilbud lavere enn forventet, og lavere enn det reelle behovet. Det er svært alvorlig at hver tredje norske kommune nedprioriterer videreutdanning av lærere, slik en undersøkelse fra Utdanningsforbundet viser. Fylkesmennene har også gitt tilbakemeldinger om at hvor godt tilbud man får avhenger av hvor i landet man bor. Forslagsstillerne mener at en ambisiøs og kontinuerlig etter- og videreutdanning av læ-

rere er avgjørende, og det må settes inn nødvendige tiltak for å lykkes. Staten må i dialog med KS sørge for at kommunene følger opp og prioriterer videreutdanning av lærerne. Forslagsstillerne mener det bør være en rett, men også en plikt til etter- og videreutdanning. For å få dette til må statens andel av spleiselaget mellom staten, arbeidsgiver og den enkelte lærer økes til 60 pst. I dag dekker staten 50 pst., arbeidsgiver dekker 25 pst., mens de resterende 25 pst. må dekkes av læreren selv.

Det er ikke til å komme forbi at statusen på et yrke henger sammen med lønn. I 2003 ble forhandlingsansvaret overført fra staten til kommunene. Det pålegger derfor kommunene et stort ansvar i å bidra til at lærerstatusen heves. Det er på den lokale skole, i den enkelte kommune at lærermangelen vil merkes. Derfor er det også i kommunenes interesse at flest mulig søker seg til lærerutdanningen og at flest mulig ferdigutdannede lærere velger å bli i læreryrket. Staten har også et ansvar i å gjøre kommunene i stand til å tilby gode lønns- og arbeidsvilkår gjennom tilstrekkelige overføringer til kommunene. Forslagsstillerne mener staten i dialog med K, må finne nødvendige grep for å heve statusen ved læreryrket.

I Sverige innføres det nå to karrieretrinn for lærere. Bakgrunnen er at svenske myndigheter ønsker å gjøre læreryrket mer attraktivt. Den norske regjeringen regner med at dette kommer til å omfatte omtrent 10 000 lærere og at de økte lønnskostnadene vil utgjøre 880 mill. kroner når ordningen er fullt utbygd i 2016. Betegnelsen som skal brukes på stillingene er førstelærer og lektor. En førstelærer kan bli tillagt å veilede kolleger, være hovedlærer eller arbeide for å utvikle og forbedre undervisningen. En lektor skal, i tillegg til undervisningen, dele sine fagkunnskaper med andre, være eksamensansvarlig eller drive med forskning som kommer undervisningen til gode. Begge kan i tillegg få ansvaret for lærerstudenter. Skal man bli utnevnt til førstelærer, må man være en dyktig pedagog og anses som særskilt skikket i yrket.

Forslagsstillerne mener flere muligheter for karrieresteg kan være et bidrag til å heve statusen ved læreryrket. I dag er mulighetene for karrieresteg få. Den norske regjeringen bør derfor, i samarbeid med partene, vurdere dette nærmere. Det vil være en forutsetning at et slikt grep ikke medfører økte utgifter for kommunene, men at staten står for finansieringen.

På tross av de tiltakene Stortinget vedtok i forbindelse med Meld. St. 19 (2009–2010) Tid til læring – oppfølging av Tidsbrukutvalgets rapport, får man fortsatt tilbakemeldinger fra lærere som fortviler over tidsbruken i skolen. Altfor mye tid går med til rapporter og annet administrativt arbeid. Svært mange lærere føler de ikke får tid til det viktigste, nemlig pedagogisk arbeid. Skjemaer blir fort «må-oppgaver», for de må leveres inn. Det kan være en fare for at disse «må-oppgavene» tar bort en del av den tiden

som er «bør-oppgaver», som skolen virkelig handler om. Tilbakemeldingene viser at man fortsatt er langt fra målet om å frigjøre lærerens tid og ressurser til å være lærere. Forslagsstillerne mener derfor det er behov for et regelråd som kan etterprøve konsekvenser av nye regler og endringer i eksisterende regler i skolesammenheng, med sikte på å redusere byråkratiet og frigjøre mer tid til lærernes kjernefunksjoner i skolen.

Forslagsstillerne mener også det vil være et viktig tiltak å få andre yrkesgrupper inn i skolen. Det må i sterkere grad tas på alvor at det samfunnet man ser utenfor skolen, også gjenspeiles i skolen. Et barns behov for voksenkontakt, en å snakke med, en som ser, stopper ikke utenfor skoledøra. Det å få barnevernsfaglige og sosialfaglige ressurspersoner og kanskje også vernepleiere inn i skolen, ville vært en stor hjelp. For å få det til må det settes inn en nasjonal, systematisk satsing for hvordan man kan få andre yrkesgrupper inn i skolen. Det er viktig at andre grupper blir brukt på riktig måte, slik at de ikke blir en erstatning for lærerrollen.

Forslag

På bakgrunn av dette fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen styrke ressursene til rådgivningstjenesten i grunn- og videregående skole, samt sikre at rådgiverne har nødvendig kompetanse.
2. Stortinget ber regjeringen styrke praksisselementene i lærerutdanningen.
3. Stortinget ber regjeringen legge fram et opplegg for en obligatorisk mentorordning i form av et introduksjonsår for nyutdannede lærere.
4. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene vurdere nærmere en avsluttende sertifisering i tilknytning til en obligatorisk mentorordning i form av et introduksjonsår for nyutdannede lærere.
5. Stortinget ber regjeringen om å øke statens andel til videreutdanning av lærere til 60 pst.
6. Stortinget ber regjeringen, i dialog med KS, sikre alle lærere rett og plikt til videreutdanning.
7. Stortinget ber regjeringen i dialog med KS finne nødvendige grep for å heve statusen ved læreryrket.
8. Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene, vurdere innføring av flere karrieresteg i læreryrket.
9. Stortinget ber regjeringen opprette et partssammensatt «regelråd» som skal etterprøve konsekvenser av nye regler og endringer i eksisterende regler i skolesammenheng, med sikte på å redusere byråkratiet og frigjøre mer tid til lærernes kjernefunksjoner i skolen.
10. Stortinget ber regjeringen legge fram forslag med konkrete tiltak for å øke innslaget av andre yrkesgrupper i skolen.

22. mars 2013

